

บทที่ 3

สถาบันทางสังคมและกาขีดเถลาทางสังคม

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ประจำบท

เมื่อได้ศึกษาเนื้อหาในบทนี้แล้ว ผู้ศึกษาสามารถ

๑. อธิบายความหมายของสถาบันทางสังคมได้
๒. บอกความเป็นมา ลักษณะ และองค์ประกอบของสถาบันทางสังคมได้
๓. อธิบายประเภทสถาบันทางสังคมได้
๔. บอกประโยชน์ของสถาบันทางสังคมได้
๕. อธิบายความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับสถาบันทางสังคมได้
๖. อธิบายสาเหตุ ลักษณะ และความสำคัญของการขีดเถลาทางสังคมได้
๗. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมกับการขีดเถลาทางสังคมได้

ขอบข่ายเนื้อหา

- ความหมาย และความเป็นมาของสถาบันทางสังคม
- ลักษณะของสถาบันทางสังคม
- องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม
- ประเภทของสถาบันทางสังคม
- ประโยชน์ของสถาบันทางสังคม
- ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับสถาบันทางสังคม
- การขีดเถลาทางสังคม
- ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมกับการขีดเถลาทางสังคม

๓.๑ ความน่า

สถาบันทางสังคม (social Institutions) เป็นโครงสร้างของทุกสังคมที่มนุษย์ได้ดำรงชีพอยู่เพราะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอันทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ และมีการพัฒนาไปในทิศทางดำรงเพื่อให้ตัวเองเป็นส่วนประกอบหนึ่งๆ หรือส่วนหนึ่ง ของระบบสังคม ได้ดำเนินไปสู่ การพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นไป อันเป็นการธำรงรักษาไว้ซึ่งสังคมมนุษย์ อาทิ สถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ในสังคมให้มีการพัฒนาการต่อเนื่อง

สถาบันทางสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ อาทิ สถาบันครอบครัว ย่อมทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาเคลือบรมสมาชิกในครอบครัว โดยที่ทำการอบรมสั่งสอนสมาชิกที่เกิดขึ้นในครอบครัว ให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคมสามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้นอกจากการขัดเกลาทางสังคมแล้ว ยังทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติ ซึ่งกลายเป็น มนุษย์ผู้มีวัฒนธรรม แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น

การศึกษาถึงสถาบันทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคมในบทนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันทางสังคมซึ่งเป็นระบบหรือส่วนประกอบของสังคมทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมืองการปกครอง และสถาบันศาสนา โดยสถาบันดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องทำหน้าที่ในการขัดเกลาสมาชิกในระบบของตนให้เป็นมนุษย์ที่อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งทำให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่อย่างถาวรสืบไป

๓.๒ ความหมายและความเป็นมาของสถาบันทางสังคม

๓.๒.๑ ความหมายของสถาบันสถาบันทางสังคม (Social Institutions)เป็นการนำคำสองคำมารวมกัน ซึ่งสามารถแยกได้เป็นสองคำคือ คำว่าสถาบัน และคำว่าสังคม

คำว่าสถาบัน (Institution) ตาม Dictionary of Modern Sociology หมายความว่า เป็นกระบวนการหรือการรวมกลุ่ม (สมาคม) ที่มีการจัดระเบียบขั้นสูง เช่น มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีระบบ เช่น มีการกำหนดว่าผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนต้องทำอะไร และมีเสถียรภาพหรือความมั่นคงโดยมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงยาก และไม่ขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า สถาบันสถาบันไว้ว่า สถาบัน หมายถึง สิ่งซึ่งคนส่วนรวม คือสังคมจัดตั้งให้มีขึ้นเพราะเห็นประโยชน์ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของตน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง สถาบันการเงิน และให้ความหมายของ สังคม ไว้ว่า สังคม หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องตามระเบียบ กฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน เช่น สังคมชลบท วงการหรือสมาคมของกลุ่มหนึ่ง เช่นสังคมชาวบ้าน

ดังนั้นสถาบันทางสังคม เมื่อนำมารวมเข้ากันนั้นสามารถให้ความหมายดังนี้

Rodney Stark ได้กล่าวว่า สถาบันทางสังคม หมายถึง สังคมมนุษย์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับผู้อื่นและวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของสังคม

จ่านงค์ อติวิมลสิทธิ์ และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า สถาบันทางสังคม หมายถึง กิจกรรมใดที่สำคัญต่อกรรวมกันเป็นสังคม และสมาชิกสังคมนี้อาศัยปฏิบัติ จนกลายเป็นแบบแผนที่ถาวร หรือค่อยข้างถาวร เรียกว่าสถาบันในสังคมหนึ่งๆประกอบด้วยสถาบันต่างๆ มากมาย ซึ่งรวมเรียกว่าสถาบันทางสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้ให้ความหมาย สถาบันทางสังคม ว่าองค์การทางสังคม หรือกลุ่มคนประเภทต่างๆ มีความสัมพันธ์กับสถาบันทางสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มของกฎ ระเบียบสังคมกลุ่มต่างๆอย่างใกล้ชิด ชนิดที่เปรียบได้กับกระดาษแผ่นเดียวกัน แต่เป็นคนละหน้า หน้าหนึ่งเป็นกลุ่มคน คือ องค์การสังคม หน้าหนึ่งเป็นกลุ่มคน คือองค์การสังคม อีกหน้าหนึ่งเป็นกฎ ระเบียบสังคม คือสถาบันทางสังคม

สนธยา พลศรี ได้ให้ความหมายไว้ว่า สถาบันทางสังคมเป็นการรวมตัวกันของบุคคลในลักษณะของกลุ่มหรือองค์กรเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการปฏิบัติตามบรรทัดฐาน หรือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

บันเทิง พาพิจิตร ได้กล่าวไว้ว่า สถาบันทางสังคม หมายถึง กลุ่มหรือแบบอย่างการกระทำซึ่งบุคคลในสังคมได้จัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบ เป็นระบบและมีความมั่นคงอย่างถาวร ทั้งนี้เพื่อความสนองความต้องการหรือควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น

นิเทศ ดินนะกุล กล่าวไว้ว่า สถาบันทางสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคมที่มีเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคม และมีหน้าที่ที่ทำให้สังคมคงสภาพอยู่ได้ จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า สถาบันทางสังคม หมายถึง สิ่งที่สำคัญส่วนใหญ่ หรือคนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันมีวัตถุประสงค์ร่วมกันจัดตั้งขึ้นมา เพราะเห็นว่ามีประโยชน์ มีความจำเป็นจำเป็นต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ลามารถตอบสนองความจำเป็นในด้านต่างๆของสังคม อาจจะเป็นองค์กร หรือกฎระเบียบแบบแผนของสังคมที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดระเบียบความประพฤติหรือการติดต่อระหว่างกันของสมาชิกในสังคม ทั้งนี้สถาบันทางสังคมจะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบแผนที่ปฏิบัติเป็นที่ยอมรับทางสังคม และแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมส่งผลให้สังคมดำรงอยู่รอดได้ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กฎเกณฑ์และระเบียบที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคม เป็นต้น

๓.๒.๒ ความเป็นมาของสถาบันทางสังคม

จากความหมายของสถาบันทางสังคมในเบื้องต้นนั้น จะเห็นได้ว่า สถาบันทางสังคมเป็นการพัฒนาการทางสังคมมนุษย์ที่มีอยู่ร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน เห็นประโยชน์ร่วมกันมีการกำหนดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆขึ้นมาร่วมกัน เพื่อให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข จากสาเหตุดังกล่าว สถาบันทางสังคมจึงเกิดขึ้นมาโดยมีปัจจัยสำคัญ ๒ประการ ได้แก่

๑. การมีคุณค่าร่วมกัน (COMMON VALUES) ของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการมีสมาชิกของสังคมมีความเชื่อร่วมกัน หรือการยอมรับเอาความคิดความเห็น วิธีการหรือการกระทำบางอย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อมนุษย์มีคุณค่าร่วมกัน มนุษย์มีการปฏิบัติในทางสังคมร่วมกันการปฏิบัติร่วมกันนี้ เมื่อมีการกระทำเข้ามามากก็ทำให้พฤติกรรมนั้นๆกลายเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นสถานขึ้นมา

๒. ความจำเป็นของมนุษย์ (FELT NEEDS) มนุษย์มีความจำเป็นต้องมีพื้นฐานมากมายเพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้ สังคมประกอบด้วยกลุ่มคน หากมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สังคมก็ไม่สามารถคงสภาพอยู่ได้เช่นกัน เนื่องจากมนุษย์มีความจำเป็นพื้นฐานมากมาย จึงเกิดสถาบันทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นเหล่านั้น เช่น

๒.๑ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องปากท้อง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม จึงเกิดสถาบันทางเศรษฐกิจขึ้นมาเพื่อให้ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องนี้ได้รับการตอบสนอง

๒.๒ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องความต้องการทางเพศ การผลิตสมาชิกใหม่ให้เข้ากับสังคม จึงเกิดสถาบันครอบครัว

๒.๓ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย จึงเกิดสถาบันการเมืองการปกครองขึ้น

๒.๔ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ จึงเกิดสถาบันศาสนาขึ้น

๒.๕ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องความต้องการฝึกอบรมสมาธิของสังคมและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงเกิดสถาบันการศึกษาขึ้น

๒.๖ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องความต้องการในการบริการสุขภาพอนามัยแก่สมาชิกในสังคม จึงเกิดสถาบันการแพทย์และสาธารณสุขขึ้น

๒.๗ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องความต้องการพักผ่อนหย่อนใจและคลายความเครียดจากการทำงานของสมาชิก จึงเกิดสถาบันนันทนาการขึ้น

๒.๘ ความจำเป็นของมนุษย์ในเรื่องข้อมูลข่าวสารต่างๆทำให้เกิดสถาบันสื่อสารมวลชนขึ้น จึงเห็นได้ว่า สถาบันสังคมเกิดขึ้นจากความจำเป็นของมนุษย์ในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสังคมดังกล่าวมาแล้ว

๓.๓ ลักษณะของสถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคมมีลักษณะสำคัญหลายประการ

๑. ความแท้จริงภายนอก (External Reality) หมายถึง สถาบันเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวมนุษย์ มันจึงมีลักษณะเปรียบได้กับสิ่งต่างๆ เช่น ต้นไม้ โทรศัพท์ บ้าน เพราะมันเป็นปัจจัยสำคัญ ที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

๒. ภาวะวัตถุวิสัย (Objectivity) หมายความว่า สถาบันสังคมเป็นเกณฑ์กลางที่ยอมรับกันทั่วไปโดยประชาชนจำนวนมากของสังคมว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมดีงาม จึงสมควรยึดเป็นหลักในการปฏิบัติ

๓. อำนาจบังคับ (Coerciveness) หมายความว่า สถาบันสังคมมีอำนาจบังคับ บังคับให้ปฏิบัติตามแผนแบบแผนของสถาบัน เช่น สถาบันศาสนาบังคับให้คนไหว้พระถือศีล ห้ามสตรีถูกต้องตัวพระให้ตักบาตรทำบุญ

๔. อำนาจทางศีลธรรม (Moral Authority) หมายความว่า สถาบันสังคมมีอำนาจอย่างเด็ดขาดในการบังคับให้สมาชิกของสังคมทำตามระเบียบของสถาบัน และมีอำนาจในการลงโทษถ้าไม่ทำตาม เช่น ตำรวจอาจจับกุมและลงโทษผู้ทำผิดกฎจราจรหรือนายจ้างมีสิทธิ์จะไล่ออกจากงานได้ถ้าไม่ทำงาน

๕. ความเป็นประวัติศาสตร์ (Historicity) หมายความว่า สถาบันทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน เป็นร้อยๆปี ขึ้นไป มันมีมาก่อนเราจะเกิดและจะคงมีอยู่ต่อไปเมื่อเราตายไปแล้ว สถาบันทางสังคมจึงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน

๓.๔ องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑. องค์การทางสังคม (Social Organization) องค์การทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของสถาบัน เพราะเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ของสถาบันทางสังคม ได้แก่

๑.๑ สถาบันครอบครัว มีองค์การทางสังคม เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง กลุ่มญาติ ลูกพี่ลูกน้อง เขย สะใภ้ พ่อตาแม่ยาย

๑.๒ สถาบันการเมืองการปกครอง เมืองค์การทางสังคม เช่น รัฐบาล นายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ

๑.๓ สถาบัน การศึกษา เมืองค์การทางสังคม เช่น ครูใหญ่ ครูอาจารย์ นักเรียน ภารโรง เสมียน ยาม

๑.๔ สถาบันเศรษฐกิจ เมืองค์การทางสังคม เช่น คนงานโรงงาน นายจ้าง ลูกจ้าง พ่อค้า ผู้รับบริการ

๑.๕ สถาบันศาสนา เมืองค์การทางสังคม เช่น วัด พระ เณร ชี และฆราวาส

๒. สถานภาพและบทบาท (Status and Role) ในองค์การทางสังคมแต่ละองค์การประกอบไปด้วย สถานภาพหรือตำแหน่งที่บอกถึงสิทธิและหน้าที่รวมทั้งบทบาทที่จะต้องแสดงในฐานะที่อยู่ในตำแหน่งนั้นๆ เช่นสถาบันครอบครัว พ่อ แม่จะต้องแสดงหน้าที่หาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวของตัวเองและการให้การอบรมสั่งสอน ลูกๆ สถาบันการเมืองการปกครองมีบทบาทที่ต้องแสดงในการรักษาความสงบและทำให้เกิดความเป็นระเบียบ ในสังคม สถาบันการศึกษา มีหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่คนในสังคม สถาบันเศรษฐกิจ มีหน้าที่ผลิต แจกจ่าย สินค้าและบริการให้สังคม และสถาบันศาสนาหน้าที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมละชั่วเกลียดใจของคนใน สังคม เป็นต้น

๓. ภาระหน้าที่ (Function) แต่ละสถาบันมีหน้าที่ที่จะต้องทำหลายอย่างเพื่อให้สังคมคงสภาพอยู่ ได้ตั้งกล่าวไปแล้ว โดยสรุปหน้าที่ของแต่ละสถาบันสังคมนั้นแบบคร่าวๆ ได้เป็น ๒ ประเภท คือ หน้าที่เห็นได้ ชัดเจน (Mani-fest Function) และหน้าที่แอบแฝง (Latent Funtions) เช่น หน้าที่เห็นได้ชัดเจนของ สถาบันการศึกษา คือการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง สถาบันการศึกษายังมีหน้าที่แอบแฝง ด้วยคือ การที่สถาบันการศึกษาได้เก็บคนจำนวนหนึ่งไว้ในระยะเวลาหนึ่งเพื่อไม่ให้ออกไปแย่งงานประชากร กลุ่มอื่นๆ ในสังคม ทำให้อัตราการว่างงานของสังคมน้อยกว่าที่ควรจะเป็น หรือ การหาแนวเพื่อขอฝนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การทำพิธีนี้เพื่อขอฝนเป็นหน้าที่ชัดเจน แต่ในเวลาเดียวกันการทำพิธีนี้มีหน้าที่แอบ แฝงอยู่ด้วยคือการที่คนจำนวนหนึ่งมาร่วมมือกันทำพิธีเพื่อ ขอฝนนั้นทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน

๔. บรรทัดฐานทางสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างของสถาบันสังคม บรรทัดฐานทางสังคม ประกอบด้วย

๔.๑ วิธีประชา คือ บรรทัดฐานทางสังคมประเภทที่มีผลน้อยต่อสังคม เช่น การแต่งงานให้ถูก กาลเทศะ การพูดจาระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย ฆราวาสและพระสงฆ์และมารยาทในเรื่องต่างๆ ผู้ที่ทำผิดวิธีชาวบ้าน ละสังคมจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง ปล่อยให้ปัจเจกชนลงโทษตนเอง เช่น ลงโทษ โดยการชูปชิบ นินทา การไม่คบ หาสมาคมด้วย แต่ถ้าทำดีก็จะได้รับการชมเชย ยกย่องอยากเป็นพวกด้วย

๔.๒ จารีต คือ บรรทัดฐานทางสังคมที่มีความสำคัญต่อสังคมมาก เพราะผู้ไม่ทำตามจารีตจะ มีผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก สังคมจึงมีข้อห้ามต่างๆมากมาย เช่น ห้ามฆ่ากัน ห้ามทำร้ายกัน ห้ามลักขโมย ห้ามประพฤติผิดประเวณี ผู้ที่ทำผิดจารีตจะถูกสังคมลงโทษอย่างรุนแรง เช่น ลงประชาทัณฑ์หรือตัดสินให้ตาย ไปตามกัน ถ้าไปฆ่าคนอื่นหรือทำผิดประเวณี

๔.๓ กฎหมาย เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่สำคัญมากในสมัยใหม่เป็นบรรทัดฐานประเภทที่เป็น ลายลักษณ์อักษรที่กำหนดถึงระดับของการกระทำผิด รวมทั้งมีบทลงโทษไว้อย่างชัดเจนโดยมีหน่วยที่เป็น ทางการของสังคมจะมีหน้าที่ในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ

๓.๕ ประเภทของสถาบันทางสังคม

เมื่อสถาบันสังคมคือแบบแผนพฤติกรรม หรือแบบของการคิดการกระทำในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญที่สังคมจะต้องจัดการหรือทำหน้าที่เพื่อการคงอยู่ของสังคม แต่ละสังคมมักจะมีจำนวนสถาบันสังคมเท่าไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับระดับเทคโนโลยีของสังคม กล่าวคือ สังคมระดับดั้งเดิม หรือสังคมที่ยังไม่รู้หนังสือที่ไม่มีตัวอักษรใช้ เป็นสังคมที่มีเทคโนโลยีต่ำ จึงมีจำนวนสถาบันสังคมน้อยมาก ส่วนมากสังคมที่มีเทคโนโลยีต่ำ มักมีสถาบันสังคมที่สำคัญเพียงสถาบันเดียว คือ สถาบันครอบครัว และเครือญาติ สถาบันนี้ ทำหน้าที่ที่จำเป็นเกือบทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการจำเป็นในด้านต่างๆ เช่น ด้านการหาอาหาร ผลิตสิ่งของจำเป็นต่างๆ การรักษาความสงบภายในและภายนอกสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรม การให้ความต้องการทางด้านจิตใจรวมทั้งด้านสุขภาพอนามัย และด้านอื่นๆอีกมากในสังคมที่มีเทคโนโลยีระดับสูง คือ สังคมที่พัฒนาแล้วหรือสังคมอุตสาหกรรมจะมีสถาบันสังคมจำนวนมาก โดยทั่วไปสังคมต่างๆ จะมีสถาบันพื้นฐานที่สำคัญอยู่ ๕ สถาบัน ได้แก่

๑. **สถาบันครอบครัว** เป็นสถาบันที่เกิดจากการตอบสนองชีวิตด้านความรัก เพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง การสืบสายโลหิตและเผ่าพันธุ์ กระบวนการเลี้ยงดูอบรมขัดเกลาสมาชิกใหม่ของสังคมเพื่อดำรงรักษาเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทางสังคมเพราะครอบครัวถือว่าเป็นหัวใจของสังคม หากครอบครัวอ่อนแอสังคมนั้นก็จะเข้มแข็ง

๒. **สถาบันการศึกษา** เป็นสถาบันที่เกิดจากการตอบสนองชีวิตด้านการเรียนรู้ของคนในสังคมแบบแผนพฤติกรรมจึงเป็นการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ทางสังคม รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ความคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งในปัจจุบันสถาบัน การศึกษา เป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการศึกษาก่อให้เกิดความคิดและปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆรวมทั้งให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการและให้ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตของตนในสังคม

๓. **สถาบันศาสนา** เป็นสถาบันที่ตอบสนองและเสริมสร้างความมั่นคงของจิต อารมณ์ความรู้สึกจริยธรรม และคุณธรรม ศาสนาเป็นสิ่งศรัทธาเชื่อถือและปฏิบัติตาม คำสอนแสดงถึงธรรมจรรยาเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามต่อชีวิต ผู้ที่ยึดถือปฏิบัติตามเกิดความมั่นคงทางจิตใจ กฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมช่วยให้กระทำดี ความสงบสุขทางสังคม และปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ศาสนาจึงทำหน้าที่สร้างความเป็นระเบียบทางจิตใจ

๔. **สถาบันเศรษฐกิจ** เป็นสถาบันที่ตอบสนองความต้องการต่อชีวิตด้านการมีชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การอยู่ดีมีสุขของประชาชนในสังคม แบบแผนของพฤติกรรมจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ รวมทั้งการแจกจ่ายสินค้าและการให้บริการต่างๆ ให้แก่สมาชิกในสังคมอย่างเพียงพอ เป็นตัวประสานระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคโดยใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยน และพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความเจริญยิ่งขึ้น

๕. **สถาบันการเมืองการปกครอง** เป็นสถาบันที่ตอบสนองความต้องการของชีวิตและสังคมในการเสริมสร้าง ป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การบรรลุเป้าหมายของสังคมร่วมกัน ถือได้ว่าสถาบันการเมืองการปกครองเป็นส่วนหนึ่งของโครงหน้าทางสังคมซึ่งทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงส่วนอื่นๆ ของสังคมให้เป็นอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน การปกครองต่างมีแบบแผนความสัมพันธ์เฉพาะ มีระเบียบ วิธีการในการสร้างความมั่นคง ความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชนของสังคมแตกต่างกันไปตามระบบการเมืองการปกครองของแต่ละสังคม

๓.๖ ประโยชน์ของสถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคมนั้นมีมากมายแต่ในเนื้อหาบทนี้ได้กล่าวถึงสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา และสถาบันการเมืองการปกครอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันทางสังคมเป็นสถาบันที่สำคัญและเป็นหัวใจสำคัญของสังคมเนื่องจากสถาบันดังกล่าวเป็นสิ่งที่คนในสังคมจัดตั้งขึ้นมา เพราะเห็นว่ามีประโยชน์ มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ สามารถตอบสนองความจำเป็นในด้านต่างๆ ของสังคม และแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมส่งผลให้สังคมดำรงอยู่รอดได้ตั้งนั้นสถาบันทางสังคมที่กล่าวมาจึงมีประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคมดังนี้

๑. ทำให้มีการผลิตสมาชิกใหม่แก่สังคม เพื่อทดแทนสมาชิกเก่าที่ตายไป และสามารถดูแลเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

๒. ทำให้สมาชิกในสังคมเกิดจากการเพิ่มพูนสติปัญญาส่งผลให้เกิดมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์

๓. ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

๔. ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมดีขึ้นเนื่องจากการเกิดการปรับปรุงวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของสังคมด้วยการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความสะดวกสบายให้แก่ประชาชนในด้านต่างๆ โดยการประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีใหม่

๕. ทำให้การผลิต แจกจ่ายสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของสังคมอย่างเพียงพอ

๖. ทำให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนของการอยู่ร่วมกันในสังคมส่งผลให้เกิดความสามัคคีของสมาชิกในสังคม

๗. ทำให้พฤติกรรมของสมาชิกในสังคมอยู่ในระเบียบแผนอันดีงามทั้งนี้เพราะการอบรมสั่งสอนในด้านคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรม

๘. ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขเนื่องจากสถาบันได้สร้างหลักสำหรับยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายนั้นๆ

ประโยชน์ของสถาบันสังคมที่ได้กล่าวมานี้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์หลักที่สถาบันสังคมแต่ละสถาบันสนองความจำเป็นและสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมนั้น

๓.๗ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับสถาบันทางสังคม

มนุษย์เป็นส่วนประกอบหนึ่งของสังคม ซึ่งจะมีการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่พวกตามธรรมชาติแสวงหาเสถียรภาพอันมั่นคงและความพอใจในความสัมพันธ์กับคนอื่นที่มีความสนใจและระสนิยมคล้ายคลึงกัน ในสมัยโบราณมนุษย์ต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ เหตุการณ์ร้ายแรงทางอุบัติเหตุเพราะรู้เท่าไม่ถึงกาล ต้องต่อสู้กับสัตว์ร้าย และบางสิ่งที่มีมนุษย์ไม่อาจเอาชนะได้ ไม่สามารถควบคุมได้ จึงเกิดความรู้สึกลัว เกิดความรู้สึกลึกต้องการพึ่งพิง และต้องการปกป้องคุ้มครองจากสิ่งที่มีอำนาจและความสามารถเหนือมนุษย์ ฉะนั้นมนุษย์จึงมีการกราบไหว้บูชา มีการยกย่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสั่งสอนให้ลูกหลานนับถือบูชา สืบต่อกันมา ต่อมาเมื่อมนุษย์ฉลาดขึ้น อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นสังคมแล้วมีความเชื่อดังกล่าวก็ได้พัฒนาเป็นระบบกลายเป็นลัทธิและศาสนาซึ่งมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์และเป็นสิ่งที่มีอยู่คู่สังคมตลอดมา นั่นคือศาสนาเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งต่างๆ ที่สำคัญของสังคมและความเจริญ ก้าว หน้า วิวัฒนาการความเชื่อ Joachim Wach มีความเห็นว่าพฤติกรรมและแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ศาสนาทำให้การพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม และความสัมพันธ์ของโครงสร้างสังคม

สังคมเกิดจากคนจำนวนหนึ่งที่มาอยู่ร่วมกันโดยยอมรับแบบแผนกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกันในการดำเนินชีวิต และมีหน้าที่ที่จะทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ ซึ่งการที่จะทำให้สังคมอยู่ได้ต้องมีหลักค้ำจุนหรือมีโครงสร้างถ้าสังคมมีโครงสร้างที่แข็งแกร่งก็จะช่วยให้สังคมนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งโครงสร้างทางสังคม คือส่วนต่างๆที่ประกอบด้วยระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ส่วนประกอบดังกล่าวจะต้องเป็นเค้าโครงที่ปรากฏในสังคมทุกสังคม โดยทั่วไปโครงสร้างทางสังคม มีองค์ประกอบ ๓ ส่วนต่างๆ ได้แก่ กลุ่มคน (Social Organization) สถาบันทางสังคม (Social Institution) และวัฒนธรรม(Culture) ถ้าเรามองสถาบันทางสังคมซึ่งหมายถึงสิ่งทีคนส่วนใหญ่หรือคนจำนวนหนึ่งมีความสัมพันธ์กัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันจัดตั้งขึ้นมา เราเห็นว่ามีความประโยชน์ มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตมนุษย์ และสามารถตอบสนองความจำเป็นในด้านต่างๆของสังคม อาจจะเป็นองค์กรหรือกฎระเบียบแบบแผนของสังคมที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดระเบียบ ความประพฤติหรือการติดต่อระหว่างสมาชิกของสังคม ทั้งนี้สถาบันทางสังคมต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบแผนที่ปฏิบัติเป็นที่ยอมรับในสังคมและการแก้ปัญหาพื้นฐานในสังคมส่งผลให้สังคมอยู่รอดได้ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ดังที่เราได้กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรหรือกฎระเบียบแบบแผนของสังคมที่มนุษย์ในสังคมร่วมกันตั้งขึ้นมานั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ต้องสอดคล้องกับศีลธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของศาสนา เพราะศาสนาเป็นเครื่องมือที่สร้างความผูกพันระหว่างมนุษย์ สร้างความสุขแห่งการอยู่ร่วมกัน พร้อมกันนี้ศาสนาเป็นสถาบันที่ตอบสนองและเสริมสร้างความมั่นคงของจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกและคุณธรรมจรรยา เพื่อให้เกิดสิ่งดีงามต่อชีวิต ผู้ที่ยึดถือปฏิบัติตามเกิดความมั่นคงทางจิตใจ กฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมช่วยให้มนุษย์ทำแต่ความดี สังคมเกิดความสงบสุข ศาสนายังปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องอีกด้วย ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกพฤติกรรมของมนุษย์ แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของมนุษย์โดยทั่วไปย่อมเป็นไปตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือและเป็นไปตามประเพณีของศาสนา นั้นๆประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาบทบาทของพระพุทธศาสนาคือการเผยแผ่พระธรรมให้เกิดกรอบศีลธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตแก่พุทธศาสนิกชนตลอดจนพระพุทธศาสนายังส่งเสริมให้เกิด

๑. ทำให้เกิดความสามัคคี ช่วยส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคคลในสังคมเป็นศูนย์รวมความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติตนของคนในสังคม

๒. ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันต่างๆ ในสังคมให้มีความเรียบร้อย สงบสุขเพราะการที่กลุ่มบุคคลยอมรับนับถือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เหมือนกันย่อมทำให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มราบรื่นด้วยดี

๓. การส่งเสริมศีลธรรม จรรยา ความประพฤติ ทำให้บุคคลไม่กล้า ประพฤติผิดฝ่าฝืน ข้อห้ามกระทำผิดศีลธรรมส่งผลถึงกฎหมายบ้านเมืองด้วย ซึ่งเป็นกลไกควบคุมทางสังคมควบคู่กับกฎหมาย ศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม ซึ่งมีความสำคัญทางสังคมและจิตวิทยา

๔. การรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนาความเชื่อและพิธีกรรมได้กลายเป็นประเพณีที่มีการสืบทอดต่อกันมา ประเพณีพิธีกรรมหลายในอดีตที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าหรือประโยชน์ก็จะจางหายไปบ้าง แต่ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ที่สามารถดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ย่อมมีคุณค่า หรือประโยชน์ในการตอบสนองการดำรงชีวิตของมนุษย์บางประการแอบแฝงอยู่

ด้วยเหตุนี้เราจึงอธิบายได้ว่าพระพุทธศาสนาสามารถส่งเสริมให้สถาบันทางสังคมเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมนั้นเกิดขึ้นด้วยความถูกต้องและเหมาะสม และส่งผลต่อโครงสร้างของสังคมให้แข็งแกร่งอีกด้วย

๓.๘ การขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Socialization หมายถึงการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม การเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพตามความต้องการทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม เกี่ยวเนื่องกับคำถามที่ว่า บุคคลเรียนรู้อะไร เมื่อไหร่และอย่างไร เกี่ยวกับสังคมของเขาและเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการนำคนเข้าสู่ระบบของสังคม โดยผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ทำหน้าที่ขัดเกลาให้พ้นจากสภาพสัญชาตญาณเดิมจนกลายเป็นมนุษย์สังคม เพราะมนุษย์ไม่ได้อยู่คนเดียวในโลกจึงต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตลอดชีวิต

๓.๘.๑ ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม

นักวิชาการได้ให้ความหมาย การขัดเกลาทางสังคม ไว้ต่างๆ ดังนี้

David B. Brinkerhoff ได้ให้ความหมายว่า การขัดเกลาทางสังคมว่าเป็นกระบวนการของการเรียนรู้บทบาท สถานภาพ และค่านิยมที่จำเป็น เพื่อการมีส่วนร่วมในสถาบันทางสังคม

ไพฑูริย์ มีกุลและคณะ ได้กล่าวว่าการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง ตัวการสำคัญในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและช่วยเพิ่มพูนพัฒนาความสามารถของมนุษย์ให้มีลักษณะความเป็นมนุษย์สมบูรณ์

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์และคณะ ได้กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการทางสังคมทางจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการโดยมีความหมาย ๒ นัย ด้วยกันคือ

๑. การขัดเกลาทางสังคมหมายถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยเหตุที่มนุษย์ทุกคนไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด

๒. การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาบุคลิกภาพ สังคมแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมไม่เหมือนมนุษย์ในแต่ละสังคมมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

จากการศึกษาความหมาย ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การขัดเกลาทางสังคม หมายถึงกระบวนการของสังคมที่ใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรม องค์ความรู้ ความคิด กฎระเบียบ ทางสังคม ซึ่งผลของกระบวนการจะทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปตามแนวทางที่สังคมต้องการและส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๓.๘.๒ สาเหตุที่ทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม

จากความดังกล่าวมาแล้ว เราจะได้คำตอบว่า ทำไมบุคคลคนหนึ่งจึงรู้ว่าเมื่อตอนอยู่ในฐานะหนึ่งย่อมมีบทบาทหนึ่ง ทั้งนี้เพราะบุคคลนั้นได้เรียนรู้และยอมรับบทบาทของแต่ละฐานะนั้นและแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม แสดงให้เห็นว่า การขัดเกลาทางสังคมทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปตามแนวทางที่สังคมต้องการได้โดยที่การขัดเกลาทางสังคมนี้เป็นกระบวนการที่ทุกคนจะต้องผ่านมานับตั้งแต่คลอดออกมาเป็นทารกและกลุ่มสังคมกลุ่มแรกที่ทำหน้าที่ให้มีการอบรมขัดเกลาตั้งแต่เริ่มออกจากครรภ์มารดา โดยเฉพาะในช่วง 5 ปีของชีวิต และเป็นช่วงที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพที่ค่อยข้างถาวรให้แก่บุคคล เมื่อพ้น ๕ ปีนี้ไปแล้ว กระบวนการขัดเกลาทางสังคมก็ยังคงดำเนินต่อไปเรื่อยๆ แม้จนกระทั่งเราเข้าสู่วัยชราแล้วก็ตาม เพียงแต่ปริมาณความเข้มข้นในการขัดเกลาจะไม่เท่ากันตลอดเวลาเนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. การปราศจากสัญชาตญาณของมนุษย์ สัญชาตญาณคือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนรู้มาก่อน มนุษย์ต่างจากสัตว์ตรงที่ไม่อาจใช้สัญชาตญาณในการช่วยตัวเองได้ เช่น เด็กทารกเกิดมาไม่สามารถกินอาหารเองได้ แต่ที่เขาเติบโตขึ้นมาได้เพราะพ่อแม่เลี้ยงดูตั้งแต่เด็ก

๒. มนุษย์จำเป็นจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นในชีวิตวันยาว คือการเจริญเติบโตของร่างกายในมนุษย์และสัตว์แต่ละชนิดแตกต่างกัน มนุษย์ต้องพึ่งพาผู้อื่นในวัยเด็กมากกว่าสัตว์ โดยเฉพาะในขณะที่ยังเป็นทารกอยู่ ต้องได้รับการเลี้ยงดูและให้การอบรม เนื่องจากเป็นวัยที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ ยิ่งมนุษย์ต้องเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์มากเท่าไร การพึ่งพาก็ยิ่งยาวนานมากขึ้นเท่านั้น

๓. ความสามารถในการเรียนรู้คือ มนุษย์มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดทำให้มีความทรงจำและสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าสัตว์ มนุษย์ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำมากยาวนานส่งผลให้เกิดจากขัดเกลาทางสังคมตลอดเวลา นับตั้งแต่เด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้จนเติบโตยังมีระยะเวลายาวนานมากขึ้นเท่าใดก็จะยิ่งเห็นความสามารถและความแตกต่างกันแต่ละบุคคลมากขึ้นเท่านั้น

๔. การมีภาษาใช้ คือภาษามีส่วนสำคัญยิ่งในการขัดเกลาทางสังคม ภาษาเป็นอุปกรณ์ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนที่ทำให้วัฒนธรรมของมนุษย์สืบเนื่องกันโดยไม่ขาดตอน

๓.๘.๓ ลักษณะการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเป็นลักษณะที่ปรากฏเฉพาะในสังคมมนุษย์เท่านั้นเพราะมีส่วนได้เปรียบในคุณลักษณะทางร่างกายและสมองที่แตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่นกล่าวคือมนุษย์มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดซึ่งเป็นคุณสมบัติทางชีวภาพของมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่เกิดทำให้สามารถเรียนรู้และจดจำได้มากขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านไปมนุษย์ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยเฉพาะการรู้จักใช้ภาษามนุษย์ใช้สัญลักษณ์ในการติดต่อความหมายทำความเข้าใจระหว่างกันมนุษย์สามารถใช้ภาษาอบรมสั่งสอนและเรียนรู้ได้ภาษาทำให้มนุษย์สร้างความคิดเป็นสะสม รวบรวม ความรู้ ทำที่พฤติกรรมต่างๆได้อย่างชัดเจน และในภาษาเขียนซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นมรดกทางสังคมที่สืบทอดเนื่องกันมาหลายร้อยหลายพันปีมนุษย์ที่ผ่านกระบวนการขัดเกลาด้วยภาษานี้เองทำให้มนุษย์เป็นคนโดยสมบูรณ์ในขณะที่สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้มีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมันด้วยสัญชาตญาณเพราะฉะนั้นความเป็นคนโดยสมบูรณ์จึงต้องมียอดประกอบ 2 ส่วน ด้วยกันคือคุณสมบัติทางชีวภาพ และการขัดเกลาทางสังคม มีงานวิจัยหลายชิ้นและการค้นพบวิถีทางสังคม เช่น

- ความสามารถในการเรียนรู้ระหว่างลิงแสมแปนซีกับทารกในชั้นแรกพบว่าไม่มีความแตกต่างกันแต่เมื่อถึงระยะที่จะหัดพูดปรากฏว่าลิงแสมแปนซีไม่สามารถจะเรียนรู้หรือจดจำอะไรต่อไปอีกได้ ส่วนเด็กนั้นสามารถเรียนรู้ต่อไปอีกได้

- เด็กหญิงชาวอินเดียซึ่งสำนักชาว ยู เอ็นโอ แพร่กระจายข่าวให้ทั่วโลกรู้ว่า เด็กคนนี้ งามูได้เสียชีวิตแล้วรามูเป็นเด็กที่หมาป่าคาบไปเลี้ยงตั้งแต่ยังเด็กๆพ เมื่อพบเขาอีกครั้งรามูมีอายุประมาณ ๑๐ ปี เรื่องของรามูเป็นส่วนหนึ่งในหลายกรณีที่แสดงว่าคนจะเป็นคนโดยสมบูรณ์ต้องมียอดประกอบทั้งสองส่วนคือทางชีวภาพและการขัดเกลาทางสังคม กล่าวคือรามูเติบโตมากับแม่หมาและลูกหมาป่าตลอดเวลาเกือบสิบปี เขาพูดไม่ได้ไม่นั่ง-ไม่ยืนอย่างคนปกติ สภาพพฤติกรรมของรามูคล้ายกับลูกหมาป่าอย่างสมบูรณ์เพราะคลานสี่เท้า เหย่าหมาป่า และชอบกินแต่เนื้อดิบ หลังจากแม่หมาป่าตายรามูได้ถูกนำเข้ามาสู่สังคมตามเดิม แต่เขาก็ปรับตัวไม่ได้ ทั้งการใช้ภาษาพูด-เขียน การกินอยู่หลับนอนมารยาททางสังคมรามูทำได้เพียงอย่างเดียวคือการรู้จักอาบน้ำและหลังจากเขากลับสู่สังคมไม่นานเขาก็เสียชีวิต

- ความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคมได้นำถูกมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำสงครามจิตวิทยาแล้วในอดีตซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานของทหารอเมริกันที่ถูกจับตัวเป็นเชลยศึกในสงครามเกาหลีเหนือ จีนคอมมิวนิสต์ แยกเชลยศึกซึ่งเดียวไม่ให้มีการติดต่อซึ่งกันและกันเลยวิธีการแยกซึ่งเดี่ยวเป็นการบัญชาอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะในสนามรบมีการลงโทษที่รุนแรง เมื่อปฏิบัติตามเหล่านี้คือการสร้างกรอบแนวคิดในกรอบ

การขัดเกลาทางสังคมและถ้าหากยังนำมาซึ่งรวมกันจะทำให้คนเหล่านั้นหันหน้าปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกันคือการใช้ชีวิตอยู่รอด

จากกรณีดังกล่าวการที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขมนุษย์ จะต้องมียุทธศาสตร์ของการขัดเกลาซึ่งจะมีส่วนช่วยปลูกฝังให้มนุษย์เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปใน ทิศทางที่ถูกต้อง ทั้งนี้รูปแบบของการขัดเกลาทางสังคมจึงแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ

๑. การขัดเกลาทางสังคมโดยตรง หมายถึง การอบรม สั่งสอน บอกล่าวแนวทางให้ ปฏิบัติ เป็นการขัดเกลาที่ต้องการให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามแบบแผนที่สังคมกำหนดไว้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ ควรทำ นับว่ามีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก เช่น พ่อแม่ให้ลูกยกมือไหว้ผู้ใหญ่ เป็นต้น

๒. การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม หมายถึง การเรียนรู้แนวทางปฏิบัติในสังคมด้วย ตนเองจากสังคม จากสภาพแวดล้อม จากการปฏิบัติของผู้คนในสังคม รวมทั้งปรากฏการณ์ต่างๆเพื่อทำให้มนุษย์ ในสังคมเกิดการประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามแบบแผนที่สังคมได้กำหนดไว้ เช่น เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนเรา สามารถเรียนรู้ทัศนคติแนวคิดของเพื่อนได้ เมื่อรู้ว่าเพื่อนไม่ชอบสิ่งใด เราก็แนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการแสดง พฤติกรรมนั้นเสมอ

๓.๘.๔ ความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อสังคมมนุษย์เป็นอย่างมากซึ่งเราสามารถ กล่าวถึงความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม ได้ดังนี้

๑. ทำให้เกิดการปลูกระเบียบวินัยพื้นฐานแก่มนุษย์ในสังคม การมีระเบียบวินัยถือเป็น พื้นฐานในการดำรงชีวิตและกิจกรรมทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน ระเบียบวินัยจึงเป็นพื้นฐานที่บุคคลผู้ขัดเกลา ให้ประพฤติปฏิบัติตั้งแต่วัยต้นของชีวิต เช่น การสอนให้รู้จักระเบียบวินัยในการขับถ่ายสอนให้รู้จักมารยาททาง สังคมเช่นการกราบไหว้ การทักทาย การรู้จักความสะอาด

๒. ทำให้เกิดการปลูกฝังความมุ่งหวังและแรงบันดาลใจ โดยปกติระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลไม่ ค่อยอยากปฏิบัติแต่มีความมุ่งมั่นและยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการ ของอนาคต ความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจทำตามระเบียบวินัยต่างๆ เช่น อยากเลื่อนขั้นก็ต้องขยัน ทำงาน หรือคนไทยยกย่องให้เกียรติคนที่มีการศึกษาสูง ยกย่องอาชีพบางอย่าง เช่น เป็นวิศวกร นายแพทย์ นายทหาร การที่บรรลุตาม ความมุ่งหวังนั้นต้องยอมลำบากทำตามบรรทัดฐานที่กลุ่มวางไว้เพื่อเป้าหมายของ ตน

๓. ทำให้มนุษย์รู้จักบทบาทของตนเองเมื่ออยู่ในสังคม มนุษย์สามารถแสดงบทบาทของตนได้ อย่างเหมาะสม เป็นลักษณะของการวางตัวให้มีพฤติกรรมอย่างไรต่อบุคคลอื่นๆที่เขามีเป็นต้น ทั้งนี้เพราะ บทบาทแต่ละคนไม่เหมือนกันจึงควรต้องเรียนและทำตามบทบาทของตนเองให้ดีที่สุด

๔. ทำให้เกิดความรู้ ทักษะและความชำนาญอันเกิดจากการอบรมรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับการ ดำเนินชีวิตในสังคม ส่งผลให้มนุษย์สามารถเอาตัวรอดและมีชีวิตได้ตามปกติที่เป็นสุขได้ กระบวนการขัดเกลา ทางสังคมเป็นกระบวนการของสังคมในอันที่จะทำสมาชิกในสังคมต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐาน (norms) ของ สังคมที่กำหนดไว้ ที่มาของแนวคิดที่เกิดจากการมองว่าการที่สังคมจะดำรงโครงสร้างของมันอยู่ได้ก็ด้วยการ สรรหาบุคคลต่างๆในสังคม จะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมร้อยให้สมาชิกปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้น การ ขัดเกลาทางสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคลและตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อ การดำรงอยู่ ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๓.๙ ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมกับการขัดเกลาทางสังคม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นมนุษย์มีความเจริญมากกว่าสัตว์ เพราะมนุษย์มีภาษา มีวัฒนธรรมเป็นเครื่องสื่อความหมาย ดังนั้น มนุษย์จึงมีกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม องค์ความรู้ ความคิด กฎระเบียบทางสังคม ซึ่งผลของกระบวนการจะทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปตามที่สังคมต้องการและส่งผลก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งเรียกว่า การขัดเกลาทางสังคมทั้งนี้ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีทั้งการขัดเกลาโดยตรง ได้แก่ การอบรมสั่งสอน บอกกล่าวแนวทางให้ปฏิบัติและการขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้ตนเองจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

สถาบันสังคมมีบทบาททางสังคมเป็นอย่างยิ่งในการขัดเกลาทางสังคมเพราะเมื่อเกิดการขัดเกลาทางสังคมแล้วจะทำให้เกิดระเบียบวินัยพื้นฐานกับมนุษย์ทำให้มนุษย์มีความมุ่งมั่นและแรงบันดาลใจมนุษย์รู้จักบทบาทของตนเองเมื่ออยู่ในสังคม และมนุษย์เกิดความรู้ทักษะและความชำนาญที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ส่งผลให้มนุษย์สามารถเอาตัวรอดได้และมีชีวิตตามปกติที่เป็นสุขได้สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากสถาบันทางสังคมได้แสดงบทบาทของแต่ละสถาบันได้อย่างถูกต้องได้แก่ สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ในการอบรมสมาชิกในครอบครัวโดยที่ทำการอบรมสั่งสอนสมาชิกที่เกิดมาในครอบครัวที่เกิดมาให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคมสามารถอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม สถาบันศาสนา ทำหน้าที่ ขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ได้ตั้งงามเพื่อเกิดการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง สถาบันเศรษฐกิจ ทำหน้าที่แจกแจงสินค้าและบริการออกสู่สังคมโดยใช้การแลกเปลี่ยนอย่างยุติธรรม สถาบันการเมืองการปกครองทำหน้าที่ควบคุมสังคมลงโทษบุคคลที่ฝ่าฝืนระเบียบของสังคมอย่างยุติธรรม ซึ่งการแสดงบทบาทดังกล่าวการจะส่งผลให้มนุษย์อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขพร้อมทั้งทำให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ได้อย่างถาวรสืบไป

สรุปท้ายบท

สถาบันทางสังคม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่หรือคนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันมีวัตถุประสงค์ร่วมกันจัดตั้งขึ้นมา เพราะเห็นว่ามีประโยชน์ มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ของมนุษย์และสามารถตอบสนองความจำเป็นในด้านต่างๆของสังคม อาจจะเป็นองค์กร หรือกฎระเบียบแบบแผนของสังคม ที่ใช้เป็นแนวในการจัดระเบียบความประพฤติหรือการติดต่อระหว่างกันของสมาชิกในสังคมทั้งนี้สถาบันทางสังคมจะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบแผนที่ปฏิบัติเป็นที่ยอมรับในสังคมและแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมส่งผลให้สังคมอยู่รอดได้ จากเหตุผลดังกล่าว สถาบันทางสังคมจึงเกิดขึ้นมาโดยปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ การมีคุณค่าร่วมกัน และความจะเป็นของมนุษย์ สถาบันทางสังคมมีลักษณะสำคัญ ความแท้จริงภายนอก ภาวะวัตถุประสงค์ อำนาจบังคับ อำนาจทางศีลธรรม ความเป็นประวัติศาสตร์ สถาบันทางสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ องค์การทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา มีสถานภาพและบทบาท มีหน้าที่ และบรรทัดฐานทางสังคม และแต่ละสังคมมักจะมีจำนวนสถาบันสังคมไม่เท่ากัน โดยทั่วไปสังคมต่างๆ จะมีสถาบันพื้นฐานที่สำคัญ ๕ สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันดังกล่าวจึงมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น มีการสมาชิกใหม่ให้แก่สังคม เกิดการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เกิดการผลิตแจกจ่ายสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของสังคมอย่างเพียงพอ เกิดความเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนของการอยู่ร่วมกันในสังคม

สังคมเกิดจากคนจำนวนหนึ่งที่มาอยู่ร่วมกันโดยยอมรับแบบแผนกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกัน ในการดำเนินชีวิต และมีหน้าที่ที่จะทำให้สังคมดำรงอยู่รอดได้ ซึ่งการจะทำให้สังคมอยู่ได้ต้องมีหลักคำจูนหรือมีโครงสร้างถ้าสังคมมีโครงสร้างที่แข็งแกร่งก็จะช่วยให้สังคมนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นโดยทั่วไปโครงสร้างทางสังคมมีองค์ประกอบ ๓ ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรทางสังคม สถาบันทางสังคม และวัฒนธรรม ถ้าเรามองสถาบันทางสังคมซึ่งหมายถึงสิ่งที่คนส่วนใหญ่ร่วมกันจัดตั้งขึ้นมาเพราะเห็นว่ามีประโยชน์มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตมนุษย์ อาจจะเป็นองค์กรหรือกฎระเบียบแบบแผนของสังคมที่เป็นแบบแผนที่ปฏิบัติเป็นที่ยอมรับในสังคม และแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมร่วมกันตั้งขึ้นมา นั้น จะเป็นสิ่งที่ต้องสอดคล้องกับศีลธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของศาสนาเพราะศาสนาเป็นเครื่องมือที่สร้างความผูกพันระหว่างมนุษย์สร้างความสุขแห่งการอยู่ร่วมกันพร้อมกันนี้ศาสนาเป็นสถาบันที่ตอบสนองและเสริมสร้างความมั่นคงของจิตใจ ศาสนายังปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องอีกด้วย ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์

การขัดเกลาทางสังคม หมายถึงกระบวนการทางสังคมที่ใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรม องค์ความรู้ ความคิด กฎระเบียบทางสังคมซึ่งผลของกระบวนการจะทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปตามแนวทางที่สังคมเกิดขึ้นตลอดเวลาเนื่องจากการปราศจากสัญชาติของมนุษย์ มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งผู้อื่นในชีวิตด้วยยาว ความสามารถในการเรียนรู้ การมีภาษาใช้ ทั้งนี้รูปแบบของการขัดเกลาทางสังคมมีทั้งการขัดเกลาโดยตรงและการขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม เมื่อเกิดการขัดเกลาทางสังคมแล้วจะทำให้เกิดระเบียบวินัยพื้นฐานกับมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความมุ่งหวังและแรงบันดาลใจมนุษย์รู้จักบทบาทของตนเองเมื่ออยู่ในสังคม และมนุษย์เกิดความรู้ ทักษะและความชำนาญที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ส่งผลให้มนุษย์เอาตัวรอดและมีชีวิตตามปกติที่เป็นสุขได้

มนุษย์มีกระบวนการการถ่ายทอดวัฒนธรรม องค์ความรู้ ความคิด กฎระเบียบทางสังคม ซึ่งผลกระบวนการจะทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปตามแนวทางสังคมต้องการและส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สถาบันทางสังคมมีบทบาทอย่างยิ่งในการขัดเกลาทางสังคม เพราะเมื่อเกิดการขัดเกลาทางสังคมแล้วจะทำให้เกิดระเบียบวินัยพื้นฐานกับมนุษย์ มนุษย์รู้จักบทบาทของตนเองเมื่ออยู่ในสังคม และมนุษย์เกิดความรู้ ทักษะและความชำนาญที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ส่งผลให้มนุษย์เอาตัวรอดและมีชีวิตตามปกติที่เป็นสุขได้ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากสถาบันทางสังคมได้แสดงบทบาทของแต่ละสถาบันได้อย่างถูกต้อง